

FILMFAKTA

Ämne	Samhällskunskap, Svenska
Ålder	Från 12 år (M, H)
Speltid	17 minuter
Språk	Svenskt tal med svensk text
Produktion	Kunskapsmedia
Filmnr	1818KM

På handledningens sista sida finns en länk till ett **quiz**, där du kan testa elevernas kunskaper efter filmen.

OM FILMEN

I den här filmen ska lära oss om de nationella minoriteterna i Sverige: samer, judar, romer, sverigefinnar och tornedalingar. Vi lär oss lite om varje minoritets historia samt minoriteternas särställning och rättigheter idag.

Vi ska även få en sammanfattning över våra nationella minoritetsspråk: finska, jiddisch, meänkieli, romska samt samiska.

I filmen lär vi oss bland annat om finska krigsbarn, vad såpmi är för något samt att vi fått ord som "tjej" från romani.

En film för elever i mellan- och högstadiet i ämnena samhällskunskap och svenska.

KAPITEL I FILMEN

Inledning (00:00–00:46)

Vad är en nationell minoritet? (00:47–02:15)

Nationella minoritetsspråk (02:16–06:02)

Samer (06:03–08:10)

Judar (08:11–10:26)

Romer (10:27–12:33)

Sverigefinnar (12:34–14:37)

Tornedalingar (14:38–16:27)

Sammanfattning (16:28–SLUT)

LÄROPLANSMÅL

Övergripande mål och riktlinjer (LGr11)

- "Kunskaper om de nationella minoriteternas (judar, romer, urfolket samerna, sverigefinnar och tornedalingar) kultur, språk, religion och historia."

Samhällskunskap (åk 4–6)

Individer och gemenskaper

- Urfolket samerna och övriga nationella minoriteter i Sverige. De nationella minoriteternas rättigheter.

Samhällskunskap (åk 7–9)

Rättigheter och rättsskipning

- De nationella minoriteterna och samernas ställning som urfolk i Sverige samt vad deras särställning och rättigheter innebär.

Svenska (åk 4–6)

Språkbruk

- Språkbruk i Sverige och Norden. Några varianter av regionala skillnader i talad svenska. Några kännetecknande ord och begrepp i de nordiska språken samt skillnader och likheter mellan dem. Vilka de nationella minoritetsspråken är.

Svenska (åk 7–9)

Språkbruk

- Språkbruk genom tiderna. De nationella minoritetsspråken i Sverige och deras ställning i samhället.

NATIONELLA MINORITETER I SVERIGE

INNAN FILMEN

Vad vet eleverna redan?

Be eleverna skriva ned eller fundera enskilt kring vad de vet om de nationella minoriteterna i Sverige. Låt dem sedan diskutera och jämföra sina svar i grupper om 2–3. Be grupperna att berätta sina svar inför klassen, medan du sammanfattar på tavlan.

Utgå gärna från de här frågorna:

- Vad innebär det att en grupp erkänns som "nationell minoritet"?
- Vad innebär det att ett språk är ett "nationellt minoritetsspråk"?
- Vad vet eleverna om samer, judar, romer, sverige-finnar och tornedalingar?

Ordlista

Diskutera och förklara begreppen i ordlistan med eleverna före filmen.

Minoritet
Majoritet
Nationell
Identitet
Kränkning
Diskriminering
Modersmål
Rättighet
Varietät
Språkvarietet
Urfolk
Kultur
Trakasseras
Organisera sig
Konvertera
Koncentrationsläger
Synagoga

Diskutera gemensamt era förklaringar samt skriv upp det ni kommer fram till på klassrummets whiteboard/digitala verktyg, för att gå igenom igen efter filmen.

UNDER/EFTER FILMEN

Diskussionsfrågor till filmen

Läs först själv igenom frågorna och planera för hur du ska hantera elevernas svar och diskussioner.

Låt gärna eleverna svara på frågorna under filmens gång, enskilt eller i grupper om 2–4. Frågorna är indelade efter filmens kapitel för att du ska kunna pausa om någon behöver mer tid. Låt eleverna skriva klart sina svar efter filmen, innan du går igenom dem gemensamt och sammanfattar på tavlan.

Vad är en nationell minoritet? (00:47–02:15)

- Vilka slags krav måste en grupp uppfylla för att kunna få status som en nationell minoritet i Sverige? Diskutera utifrån listan som man går igenom i filmen.
- Vilka fem grupper räknas som nationella minoriteter i Sverige?

Nationella minoritetsspråk (02:16–06:02)

- Vilka slags krav måste ett språk uppfylla för att kunna klassas som ett nationellt minoritetsspråk?
- Vilka är de fem nationella minoritetsspråken i Sverige?
- "Minoritetsspråken ägs inte automatiskt av en enskild minoritet" säger man i filmen, vad menar man med det? Diskutera tillsammans.
- När kan man ha rätt att läsa två olika minoritetsspråk som modersmål i skolan?
- Ge exempel på ord som kommer från romani.

Samer (06:03–08:10)

- Samer är en ursprungsbefolkning. Vad innebär det?
- Vad är Sápmi?
- Hur har samer diskriminerats?
- Vad är Sametinget?

Judar (08:11–10:26)

- Judar kan känna en samhörighet med varandra utan att vara religiösa. Hur då, tror du?
- När fick en jude för första gången flytta till Sverige utan att konvertera?
- Varför blev hatet mot judar starkare igen under början av 1900-talet?

NATIONELLA MINORITETER I SVERIGE

Romer (10:27–12:33)

- Var har romer sitt ursprung?
- Varför tror du att romer ofta behandlas illa än idag?
- Hur började romernas rättigheter att förbättras i Sverige under 1960-talet?
- I filmen nämner man fyra romska grupper som lever i Sverige idag. Vilka är de?
- Varför vill inte alla romer visa att de är romer?

Sverigefinnar (12:34–14:37)

- Vad kallas de barn som skickades från Finland till Sverige under andra världskriget?
- Hur kom det sig att omkring 7 000 finska barn sedan stannade i Sverige efter krigets slut?
- Varför flyttade många finländare till Sverige under 1950-talet och in på 70-talet?
- Varför diskriminerades finländare när de kom till Sverige?
- Vad innebär det att vara sverigefinne idag?

Tornedalingar (14:38–16:27)

- Hur ritades gränsen upp mellan Sverige och Ryssland 1809?
- Var har tornedalingarna sina rötter?
- Vad innebär det att svenska myndigheter länge försökte "försvenska" tornedalingarna?

Sammanfattning (16:28–SLUT)

- Har du lärt dig något nytt genom att titta på filmen?
- Vilka grupper skulle kunna bli nationella minoriteter i Sverige i framtiden, tror du? Diskutera tillsammans.

EFTER FILMEN

Vad visste eleverna innan?

Visa sammanfattningen från "Vad vet eleverna redan?". Låt eleverna jämföra vad de visste innan med vad de vet nu. Undersök om det är något de fortfarande är osäkra på och behöver undersöka vidare.

Ordlistan

Gå på nytt igenom ordlistan. Be eleverna ge exempel från filmen som kan fördjupa förståelsen av begreppen. Fråga om de behöver lägga till ord eller begrepp i listan, eller ändra på några förklaringar.

Nationella minoriteter och minoritetsspråk i lagen

Lagen 2009:724 handlar om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Men vad innebär den egentligen för kommuner och myndigheter? Och vad innebär lagen för den som tillhör en minoritet, eller talar ett visst minoritetsspråk?

Låt klassen undersöka vilka allmänna bestämmelser som gäller för kommuner, regioner och myndigheter. Titta även på vilka rättigheter som minoriteterna och minoritetsspråken har fått genom lagen.

Eleverna kan läsa om detta på till exempel Länsstyrelsens hemsida, låt eleverna göra egen research. Skriv upp viktiga punkter på tavlan, och diskutera sedan tillsammans i klassen.

Fördjupning om en minoritet

Dela in eleverna i mindre grupper och låt dem göra ett fördjupningsarbete om en nationell minoritet. Varje grupp väljer en minoritet från listan nedan.

- Samer
- Judar
- Romer
- Sverigefinnar
- Tornedalingar

Arbetet ska svara på följande frågor:

- Vad kännetecknar minoritetens egen kultur och historia som särskiljer sig från majoritetsbefolkningen i Sverige?
- Hur har minoriteten behandlats i Sverige historiskt? Till exempel under 1800-talet och tidigt 1900-tal?
- Hur har rasism, fördomar och förtryck drabbat minoriteten?
- Hur och varför har minoriteten organiserat sig? Ge exempel på olika organisationer och vad de gör.

Hjälp eleverna att hitta mer information med hjälp av internet, böcker och tidskrifter. Eleverna presenterar sedan sitt arbete för resten av klassen. Uppmuntra gärna eleverna att vara kreativa i sin presentation. Eleverna kan med fördel få ställa följdfrågor och diskutera tillsammans efter varje presentation.

NATIONELLA MINORITETER I SVERIGE

Fördjupning om minoritetsspråk

Dela in eleverna i mindre grupper och låt dem göra ett fördjupningsarbete om ett nationellt minoritetsspråk. Varje grupp väljer ett språk från listan nedan.

- Samiska
- Meänkieli
- Finska
- Romska / Romani
- Jiddisch

Arbetet ska svara på följande frågor:

- Vad kännetecknar minoritetsspråket?
- Vilka olika varieteter finns av språket?
- Vad vet man om språkets historia?
- Finns det ord i minoritetsspråket som idag används i svenskan?
- Vet man hur många i Sverige som kan tala språket?

Hjälp eleverna att hitta mer information med hjälp av internet, böcker och tidskrifter. Eleverna presenterar sedan sitt arbete för resten av klassen. Uppmuntra gärna eleverna att vara kreativa i sin presentation. Eleverna kan med fördel få ställa följdfrågor och diskutera tillsammans efter varje presentation.

Artikel om en särskild händelse, ett begrepp eller en person

Dela in eleverna i mindre grupper och låt dem skriva en artikel om en särskild händelse, ett begrepp eller en person, som anknyter till de nationella minoriteterna. Varje grupp kan välja något från listan nedan.

- Antisemitism
- "Zigenarfrågan" 1956
- Antiziganism
- Koloniseringen av Sápmi
- Tvångsförflyttning av samer
- Det rasbiologiska institutet
- De finska krigsbarnen
- "Försvenskningen" av Tornedalen
- Elsa Laula Renberg
- Jean "Django" Reinhard
- Katarina Taikon
- Aron Isak

Hjälp eleverna att hitta mer information med hjälp av internet, böcker och tidskrifter. Uppmuntra gärna eleverna till att vara kreativa i utformningen av artikeln, med till exempel bilder och faktarutor.

NATIONELLA MINORITETER I SVERIGE

QUIZ

A.

VAD KALLAS DE BARN SOM KOM TILL SVERIGE FRÅN FINLAND UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET?

1. Finska stridsungar
2. Finska konfliktbarn
3. Finska krigsbarn
4. Världskrigsbarnen

B.

VILKET AV DESSA ÄR INTE ETT NATIONELLT MINORITETSSPRÅK I SVERIGE?

1. Jiddisch
2. Finska
3. Hebreiska
4. Samiska

C.

VILKEN AV DESSA RÄKNAS INTE SOM EN NATIONELL MINORITET I SVERIGE?

1. Sverigefinnar
2. Romer
3. Judar
4. Syrianer

D.

NÄR TROR MAN ATT ROMERNA KOM TILL EUROPA?

1. 1200-talet
2. 1300-talet
3. 1400-talet
4. 1500-talet

E.

VAD ÄR ROMANI CHIB?

1. Tornedalingarnas officiella språk
2. Ett judiskt språk
3. En benämning för alla romska språk
4. En samisk dialekt

F.

VILKEN ÄR SVERIGES URSPRUNGSBEFOLKNING?

1. Judar
2. Sverigefinnar
3. Romer
4. Samer

G.

VAR HAR SPRÅKET MEÄNKIELI SITT URSPRUNG?

1. I norra Sverige
2. I södra Europa
3. På Gotland
4. I södra Sverige

H.

VAD ÄR SAMETINGET?

1. Ett slags teater för samer
2. Ett parlament och en statlig myndighet
3. En sorts polismyndighet för samer
4. Ett slags renkötsel

NATIONELLA MINORITETER I SVERIGE

QUIZ - FACIT!

A.

VAD KALLAS DE BARN SOM KOM TILL SVERIGE FRÅN FINLAND UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET?

1. Finska stridsungar
2. Finska konfliktbarn
3. Finska krigsbarn - **RÄTT SVAR**
4. Världskrigsbarnen

B.

VILKET AV DESSA ÄR INTE ETT NATIONELLT MINORITETSPRÅK I SVERIGE?

1. Jiddisch
2. Finska
3. Hebreiska - **RÄTT SVAR**
4. Samiska

C.

VILKEN AV DESSA RÄKNAS INTE SOM EN NATIONELL MINORITET I SVERIGE?

1. Sverigefinnar
2. Romer
3. Judar
4. Syrianer - **RÄTT SVAR**

D.

NÄR TROR MAN ATT ROMERNA KOM TILL EUROPA?

1. 1200-talet - **RÄTT SVAR**
2. 1300-talet
3. 1400-talet
4. 1500-talet

E.

VAD ÄR ROMANI CHIB?

1. Tornedalingarnas officiella språk
2. Ett judiskt språk
3. En benämning för alla romska språk - **RÄTT SVAR**
4. En samisk dialekt

F.

VILKEN ÄR SVERIGES URSPRUNGSBEFOLKNING?

1. Judar
2. Sverigefinnar
3. Romer
4. Samer - **RÄTT SVAR**

G.

VAR HAR SPRÅKET MEÄNKIELI SITT URSPRUNG?

1. I norra Sverige - **RÄTT SVAR**
2. I södra Europa
3. På Gotland
4. I södra Sverige

H.

VAD ÄR SAMETINGET?

1. Ett slags teater för samer
2. Ett parlament och en statlig myndighet - **RÄTT SVAR**
3. En sorts polismyndighet för samer
4. Ett slags renkötsel

KUNSKAPSQUIZ ONLINE

Vi har i november år 2020 skapat en delad Kahoot! som du gärna får använda så länge länken fungerar: <https://create.kahoot.it/share/nationella-minoriteter-i-sverige-1818km/f7e1c699-dde6-4a67-9f2f-ad-d4a72d369d>

För att använda quiz:et, klicka på knappen "Play as guest" om du inte har någon inloggning.

